

شناخت تاریخی طایفه بهلولی
و تعاملات سیاسی آنها در عصر پهلوی

زهره‌ا علیزاده بیرجندی
استادیار گروه تاریخ دانشگاه بیرجند

DSR علیزاده بیرجندی، زهرا

۷۲ شناخت تاریخی طایفه بهلولی و تعاملات سیاسی آنها در عصر پهلوی /

۸۹ب / تالیف زهرا علیزاده بیرجندی. - بیرجند: رزقی، ۱۳۸۹.

۶۸ ۱۴۱ ص: مصور، جدول.

شابک: ۵-۵۰-۸۵۴۰-۹۶۴

کتابنامه: ص. ۱۳۸-۱۴۱

۱. بهلولی. ۲. بهلولی - جنبه های سیاسی. ۳. ایلات و عشایر - ایران - خراسان جنوبی. الف. عنوان.

مرکز اطلاع رسانی و کتابخانه مرکزی دانشگاه بیرجند ۴۷۶-۱۳۸۸

شناخت تاریخی طایفه بهلولی و تعاملات سیاسی آنها در عصر پهلوی

تالیف: دکتر زهرا علیزاده بیرجندی

ناشر: انتشارات رزقی

حروفچینی: حسین کاظمی

صفحه آرائی: طه حسین احمدی

طرح جلد: بلقیس الفضلیان

چاپ اول: ۱۳۸۹

چاپ: پلک، تهران

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰ تومان

شابک: ۵-۵۰-۸۵۴۰-۹۶۴

کلیه حقوق محفوظ است

بیرجند، مدرس ۲، ساختمان خوارزمی، نشر رزقی

تلفن: ۲۲۲۲۲۲۵

فهرست مطالب

۱.....	مقدمه.....
۴.....	نقد و بررسی پیشینه تحقیق.....
۶.....	جایگاه عشایر در تاریخ ایران.....
۲۵.....	منشأ و خاستگاه طایفه بهلولی.....
۳۲.....	ساختار سیاسی بهلولی ها (ساخت قدرت و نظام رهبری).....
۳۸.....	ساختار اجتماعی و نظام قشر بندی بهلولی ها.....
۴۱.....	ساختار اقتصادی بهلولی ها.....
۴۳.....	بهلولی ها و تعاملات سیاسی آنان.....
۵۳.....	جدول موضوعی اسناد مربوط به تعاملات سیاسی بهلولی ها.....
۵۷.....	زنان بهلولی ؛ تداوم بخش حیات و هویت ایلی.....
۱۳۲.....	تعریف مفاهیم و اصطلاحات.....
۱۳۸.....	کتابنامه.....

مقدمه

زندگی کوچ نشینی در ایران قدمتی دیرینه دارد، کوچ نشینان ایران از بدو ورود قوم آریایی در هزاره اول پیش از میلاد تا حدود یک قرن پیش، نه تنها ستون فقرات نیروهای نظامی را تشکیل داده‌اند، بلکه بنیان گذار

اغلب سلسله‌های حاکم بر این سرزمین بوده‌اند.

مؤانست و پیوند عشایر با طبیعت و خودبسنده بودنشان در تمامی جوانب زندگی سبب شده که آنها حاملان نسبتاً خالصی از فرهنگ و هویت ایرانی باشند، و از این رو بررسی حیات عشایر ما را در شناخت عناصر سیاسی، فرهنگی، اجتماعی تاریخ ایران یاری خواهد داد. مورخان و پژوهشگرانی که قصد تدوین تاریخ ملی ایران را دارند، باید به تاریخ عشایر و مطالعه حیات زیستی آنان توجه ویژه‌ای داشته باشند. در همین راستا، ضرورت شناخت تاریخی طایفه بهلولی به عنوان عضوی از جامعه عشایری ایران، با توجه به نقش دفاعی آنان در حفظ سرحدات مرزهای شرقی آشکار می‌گردد. بهلولی‌ها هم مانند سایر عشایر، با وجود آنکه دارای فرهنگ خاص خود هستند، در عین حال، رگه‌ها و وجوه مشترک فراوانی دارند که مجموعاً در هویت و فرهنگ ملی تجلی می‌یابد، لذا فرهنگ و تاریخ این طایفه از تاریخ کشور جدا نیست. بنابه دلایل زیر، اهمیت و ضرورت شناخت بهلولی‌ها مشخص می‌گردد:

- نقش آنان در دفاع از مرزهای شرقی و جلوگیری از حملات مهاجمان؛

- برخورداری از جایگاه ویژه از نظر فرهنگ و هویت ملی؛

- ارائه راهبردهایی جهت استفاده سیاستگذاران؛

- افزایش آگاهیها و شناخت بیشتر تاریخ محلی.

هدف اصلی پژوهش حاضر، پاسخ دادن به چند سوال اساسی است، این سؤالات عبارتند از:

- منشأ و خاستگاه طایفه بهلولی کجاست؟

- مهمترین عوامل مؤثر در تعاملات سیاسی بهلولی‌ها چیست؟

فرضیات:

- منشأ بهلولی‌ها از استان فارس است.

- ساختار سیاسی - اجتماعی بهلولی‌ها و موقعیت استراتژیک مرزهای خاوری ایران در تعاملات

سیاسی طایفه بهلولی مؤثر بوده است.

روش‌شناسی پژوهش: نوشتار حاضر بر اساس کاربرد منابع کتابخانه‌ای، اسناد و مدارک آرشیوی و تحقیقات میدانی تدوین یافته است. با توجه به موضوع پژوهش و تنوع منابع مورد استفاده، روش تلفیقی (تفسیری - تبیینی) را به کار گرفته‌ایم. اسناد مورد مطالعه ما از آرشیو اسناد آستان قدس رضوی، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران و کتاب *اسناد حضور دولتهای بیگانه در شرق ایران* فراهم شده است. اتکای این پژوهش بر اسناد و مدارک آرشیوی یکی از وجوه تمایز آن با تحقیقات مشابه است. بی تردید، اسناد از آنجا که ثبت لحظه‌ای تاریخ اند و در آنها میان اثر و موثر فاصله‌ای نیست، بسیار اهمیت دارند.

برای اطمینان خاطر خواننده و سهولت در استفاده از اسناد، اصل سند و متن بازنویسی شده ی آن را به همراه یک کد آورده‌ایم. کد مذکور شامل سه جزء به این قرار است:

حرف «ب» که اولین حرف کلمه بهلولی می‌باشد و یک شماره (جهت ترتیب اسناد) و سال نگارش سند؛ در بعضی از اسناد فاقد تاریخ، بعد از شماره، کلمه «بی‌تا» ، که مخفف بی تاریخ است به کار رفته است. اسنادی که مربوط به کتاب *اسناد حضور دولتهای بیگانه در شرق ایران*، بوده فقط با ذکر صفحه کتاب و موضوع سند مشخص شده اند. برخی از اسناد، هم به دلیل عدم اجازه مؤسسات و مراکز اسناد کپی سند امکان‌پذیر نبوده، در چنین مواردی نگارنده سند را استنساخ کرده و از آن در پژوهش حاضر، بهره برده است. در کلیه بازنویسی‌های انجام شده، کلمات داخل پرانتز و داخل کروشه در اصل سند نیست بلکه توضیحات نگارنده است، این توضیحات بیشتر شامل املاهای صحیح کلمات و نگارش کلمه‌ها به شیوه امروز می‌باشد.

بر اساس نتایج تحقیقات میدانی و کتابخانه‌ای و در مقایسه با سایر جوامع عشایری، بهلولی‌ها یک طایفه محسوب می‌شوند، در سرشماری اجتماعی - اقتصادی عشایر کوچنده مرکز آمار ایران سال ۱۳۶۵، نام بهلولی‌ها در ذیل طوایف مستقل ذکر شده^۱ است. بلوکباشی نیز در کتاب جامعه ایلای ایران، نام بهلولی‌ها^۲ را در جدول طایفه‌های مستقل کوچنده آورده، از این رو مادر این

۱- حسن رئیس‌انزاده، بررسی وضعیت و نحوه عملکرد تعاونیهای عشایری در استان خراسان، مشهد: جهاد سازندگی

خراسان، مرکز تحقیقات و مطالعات روستایی، معاونت اجتماعی، ۱۳۶۵، ص ۵۷

۲- علی بلوکباشی، جامعه ایلای ایران، تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی، ۱۳۸۲، ص ۱۰۶.

پژوهش از آنها به عنوان طایفه یاد کرده‌ایم. از نظر زمانی، مقطع مورد مطالعه عصر پهلوی اول است.

در پایان شایسته است از زحمات همه کسانی که در تدوین این اثر همکاری داشته‌اند، قدردانی شود. به همین مناسبت از جناب آقای دکتر افضلی، جناب آقای دکتر محمدرضا راشد محصل، سرکار خانم نیلوفر کمیلی، جناب آقای دکتر سید مهدی رحیمی و جناب آقای دکتر حجت هاشمی معاونت محترم پژوهشی دانشگاه بیرجند^۱ تشکر و قدردانی می‌گردد. بر خود لازم می‌دانم مراتب سپاس و حق‌شناسی خویش را نسبت به کارمندان محترم اداره اسناد آستان قدس رضوی، سرکار خانم زهرا طلایی، جناب آقای باقر کفشدار طوسی، سرکار خانم الهه محبوب فریمانی، آقای نور الله نصرالهی و آقای حسین کازهی از دانشگاه بیرجند و خانم سمیه پورسلطانی ابراز دارم. بر من بایسته است، از جناب سرهنگ محمد حسن اسعدزاده و همه بهلولی‌ها مهمان نوازی که در تحقیق میدانی و مصاحبه‌ها میزبان ما بودند و اطلاعات ارزشمندی را در اختیار نگارنده گذاردند، تشکر کنم در خاتمه از مساعدت کارمندان محترم جهاد کشاورزی و کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه بیرجند سپاسگزارم.

زهرا علیزاده بیرجندی

۳- پژوهش حاضر مبتنی بر طرح پژوهشی بی است که در دانشگاه بیرجند در سال ۱۳۸۵ به انجام رسید.